

Bireysellik, artık gılgımlık boyutlarına varmış bu süreç... İlaheî yinelenmesi, yasa-

veğirde tarafların seçmeye zorlanması ile başlayıp, gelişen emperyalist hırsları ile çöken bu etik, yani sonuna dek...

Yeni Dünya'da ise «masun-yehîni» yitirîş süreci tam tersine... «bireysellik» ün-

«masun-yehîni» yitirîş süreci tam tersine... «bireysellik» ün-

ferson) ve gılgıkcı uzaygı kanvolarıdır. Brando, The Wild One'da...

«bireysellik» ün-ferson) ve gılgıkcı uzaygı kanvolarıdır. Brando, The Wild One'da...

«bireysellik» ün-ferson) ve gılgıkcı uzaygı kanvolarıdır. Brando, The Wild One'da...

«bireysellik» ün-ferson) ve gılgıkcı uzaygı kanvolarıdır. Brando, The Wild One'da...

«bireysellik» ün-ferson) ve gılgıkcı uzaygı kanvolarıdır. Brando, The Wild One'da...

«bireysellik» ün-ferson) ve gılgıkcı uzaygı kanvolarıdır. Brando, The Wild One'da...

sa Vietnamın bir geyik avı olmalıdır.

Burada Cimrın'ın erkek karakterlerine getirildiği geçiş-lik ile Amerikan kültürü ve sineması gelişiminde bireysel yönelen ve masumiyetin inanan kahramanların iki ana kolundan zengin bir dereceyle menahi yapıldığı görüyoruz. Amerikan sinemasındaki er-kek görüntüsünün bir sınıf lamasını yaparak gıralım bunu!

1) En çok Clark Gable, John Wayne, James Cagney, Humphrey Bogart v.s. yenilerinde de Marlon Brando ve Steve McQueen v.b. ile sığdırılan «yalnız erkek» ya da erkekler grubu. Stüdyo yolaçlık halinde olan bu grup genellikle yukarıda da söz ettiğimiz gibi kök salmaz masumiyetin yitilinceği-ne inar. Topluğa «yardımcı» olur. (Wayne posta arası- basını eşenliğe karıştırmaz. Bogart suçluları kanuna teslim eder. Cagney Angela Wilder Faces - Kırıl Yüzü ile Madler'de suçlu çocukla- ra örnek olmak için elektrikli sandalyeye girer). Çıktı no de olsa topluluğun ana karakterini simgeletmektedir, ama topluluğa katılmak- tan gene de kaçınır. Böylece «kadın» onun için bağlayıcı bir ögedir, topluluğu çağırır- ırr, yunacağın ucuyla dur- madan çağırın Artıdan, za- man zaman doğuştan güdeleri olan Kırke'dir. Sevdiği kızı kalamayacağına söyler, aha- nın üzerinde uzaklaşın kov- boy ile The Maltese Falcon - Malta Sahilinde sevdiği ka- dının aklı suçlu olduğunu öze- rendiği an görünür kırpmadan polise teslim eden Bogart ay- rıdır.)

2) Bazın Gregory Peck, Gary Cooper, ama genellikle James Stewart, Henry Fon- da, Spenser Tracy v.b. gibi onları koşullarını kabul eder, o zaman gruba kabula- bilir. Aksi halde kadın bir «ay», bir oyuncaktır. Başı kahramanın çektiği gruba, bızın de kültür olarak bir de- yabana olmanın bir çe- şit sevgi, birbirine yeterlilik-

kahtsız bir dostluk vardır. Grup, kahramanın bireylik gösterilerinde aşkımsız; ka- rınama grubun merkezidir. İsa- to Robert De Niro'nun çizdi- ği Avcı bir çok yönleriyle bu gelişimlere. Bireyliğinde aş- kımsızlık istegini dile geti- ran hep onun başlatıcı araba yarışında katılmıyorsa ki payı sıyrılır geçin, tek geyiği va- ran, doğun sırasında gelen asker dövmeyle, arkadesının sevgilisini «arayan» kalı- şan, Rus Ruled'in ilk oyna- yan, savaşta tek madalyayı kazanan hep odur. Bu erkek- li kahramanlık gösteleri, ne- dir ki bazı kahramanın «far- kında»lığın göstürür, bu tip- masumiyetin yitilmesini «sez- mektedir», stüdyo aşkımsızla- çabası Romanlık bir «ilk du- rum»u koruma ödencesinden ilerli gelmektedir. De Niro'nun kadınıyla ilişkilerinde, cin- sel çekiciliğiyle dayandığı, er- sel ilişkisi dışında bir duyusal derinliğe ulaşma- dığını da görürüz. (Grubun bir başka üyesi, hep alaya alan «gülmüş» tip Stanley (John Cazale) De Niro tipi- nin en kötü duruma, fizik- sel çekiciliği ve gücünün ol- mase ne olacağına habirlenir gibidir. Düşünde dans ettiği kızı elinden alıp parmakla- yan adam olayı karşındaki topkız, güldü kız yumurtla- mak olur. Kadın «aldanmış- tır» onu, «ile vermişler».)

Topluluğa dönemeyen, doğa- ya mahkum bu karakterin en duyusal, en an «anı», dışı çağrışınlar içeren «geyik»- ı avladığı andır ki, bu an ters bir yönde, bu çeşit erkekğin kendini kadına «verebilecek»- tek anı, cinsel birleşmeyi ha- tırlar.

Bazın Gregory Peck, Gary Cooper, ama genellikle James Stewart, Henry Fon- da, Spenser Tracy v.b. gibi onları koşullarını kabul eder, o zaman gruba kabula- bilir. Aksi halde kadın bir «ay», bir oyuncaktır. Başı kahramanın çektiği gruba, bızın de kültür olarak bir de- yabana olmanın bir çe- şit sevgi, birbirine yeterlilik-

sel aşkımsızlık göstelerinin ge- reğini çekiciliğini dıvar ha- yalını belli bir noktada böyle. Amerikan fil- ma- «öznel» çeker ve bunu da topluluğa vurulmamak için yapıyor. Partiler-her-her- de- romantik çizgi üzerinde hienle- yan bu erkekğin Amerikan kul- türünde daha çok politik-en- talaktal planda, Lincoln'de, Kennedy'de, Platyboya'da, hep veyen Carter'da ya da on uç dönünde erkekliği ile erkekliğini hienleye düşündü- ğünü sandığı entelektüel Norman Mailer'de görülmüştür. Frank Capra'nın Mr. Deeds to Town - Mr. Deeds Kente İnyor'unda «bozulmuş» kent- li topluluğa karşı «aif» Ame- rikan taşrasını değerlerini savunan Gary Cooper, aynı şeyi Mr. Smith Goes to Was- hington'da senatoda yapan James Stewart, Ford'un Gra- ves of Wrath - Gazap Uzun- leri'de «Amerikan halkı adına bireysel direniş karar veren Henry Fonda hep bu- lphın çeşitlenmeleridir. Ya da, bu erkek yakınımda televiz- yonda izlediğimiz Anthony Mann'ın Stratejik Air Com- mand-Stratejik Hava Komu- tanlığı'ndaki James Stewart örneğinde olduğu gibi, sivil hayatın huzur dolu (ama ha- reketsizliğiyle tedirgin edici) atmosferinden erkekler top- luluğuna, orduya kayar, boy- lece eylem düzenini güderir- kan 50'ler Amerika'nda ulu- sal karakterli olmaları için ay- nı ayarlar. (Bu tip için kadın tahlike değildir. Sonunda dö- nüşebilecek olan eş, bir, ana- ğın bakiemektir sessiz, sağdam- güdümlü ile Odysseus'a hak kazaan, Penelope'dir) İşe bu tip filmdeki Nick (Chris- topher Walken) ile çabası- örneklere birini verir.

Nick de hareketli ölmekte- dir ama De Niro gibi haer- kel için hareket amacıyla de- ğil topluluğu olumlamak için- çıkacaktır buna. Vietnam'a geyiklerin inanan, bütünlüyle arı, bozulmamış, çekirdek- bi- rey'dir bu. Gruba (meden ev-

landığını bilmeyen başka, bir «gece», Sweden dışında) ka- dına «geyik» ilişkisi olan tek kişi odur. Amerikan fil- minin en «folklorik» ana- ları- dan birini yaşadır. (De Niro'nun Orson'a Linda'ya (Maryl Streep) evlenme önermesini, kadın-erkek ilişki- sinin stüdyo kopuşunu izle- diğimiz son dönemler için na- sil kültürel bir anakronizm ise, arkadaşımın, sevdiği kız- ı stüdyo elde etmeye çalışma- sını farklememesi, Vietnam' da ki hassas bir Rus mu oldu- ğunu soran doktora istareta Amerikalı olduğunu söyleme- si, sevgilisinin resmini çiz- damda taşması da meredy- se aynı çeşitlenmelerden söz- lerdir. Doğal olarak toplulu- ğu olumlamak için seçildiği- kınlık «yolculuğu», Vietnam da bunlardan biri, anakro- nizmde de öte ironinin ta- mı kendisidir. Filmdeki asil ge- rillim ögesi iste dığ dünyaya ilişkiyle erdiği her aşamada düşünerek biraz daha yit- tirerek Vietnam'a gelen Ame- rikan, birdenbire bu yit- rişler öncesi Amerikalıların- ıktıkça yitirilmediği ile aynı çiz- giye getirilmemesidir. Onun için ki, Walken'in «masu- m» masumiyetlerini yitiren tüm diğer kahramanlardan daha şiddetli, acılı olacaktı- r. Filmin savag sahnelerinde ik- ye bölünen genel yapışın, ölümünüştü coşkuu ilk böl- lünden karantik, yash kin- az, kölmüne doğru gelişen akt- şı bunun daha iyi ortaya konmasını sağlar.

Filmin dramatik ekseni bu- tur ki kahraman tipi ile be- rlenen. İki ayrı Amerikan «tutum»u oluşturmaktadır. De Niro'nun, Walken'in katıksız iyimserliğine inancına «ma- ssumiyet» nasıl bilimselce ihlakçı varsa, Walken'in de kendisini bu sınavın içinde geçirecek gücü (ama insan az çok saralmsı) dosta, ey- len adamına aynı şekilde ih- tiyacı vardır. Benzer tip iliş- kiyi John Ford'un unutulmaz başyapılarından birinde The Man Who Shot Liberty Va-

lance - Liberty Valance'i Vu- lan Adam'da görürüz. Buru- ra, sonradan senator olacak- ın bulayacağı James Stewart, toy- luk eğitiminde kasabanın sakinlerinde masumiyetin patetik bir biçimde yenden yaratılmaya çalışıldığı bow- ling salonu sahnesi); arka- dığımız sevgilisine sahip çık- man ister (resmi onun çiz- damda götürülür) basarız, yenden kendi kimliğini de- ner, «evim»ini yitilinceği ge- yik avında geyik, ömüründe bir dığ anında ki gibi sıza- lıdır gider, olay anladım yit- tirir. Arkadesim zorlandığı ey- leni sadece bireysel bir ma- ssumiyet değil, topluluğun inancı da yitmiştir çinki De Niro bunu bütün derinliğiyle duyar. Yenden yaratılmaya çalışılan masumiyet ancak sonuna kadar alınacak, ger- çelle vizijsizlikle mümkün- dür. «Bir dönüştü zaman»- ında geyikler artık, kalık Viet- nam'a gider.

şanır. Avırın bu bölümün-
de iki arkadaş arasında suç-
lama-bağışlama işleği, piş-
manlık-unuramazlık, öffe-
dinginlik ilişkileri sessiz bir
tören halinde yeniden yaşa-
nır, erkek dostluğunun vana
bileceği en büyük sevecen-
lik noktasını, De Niro, «seni
seviyorduz» diye bağırarak di-
le getirir, ama oltın yenil-
den başlayabilmeyin tek ko-
şuludur. Walken kendini öl-
dürmeyi seçer.

De Niro, tarihinde ilk ma-
sumiyetini yitirme anını ya-
şayan kasabaya geri döner.
Walken'in veritil alması onun
ölümünü ile şüpheli eylem ha-
linde bulunmaya mahkûm
kahraman kimliğinden, top-
lululukla uzlaşmış kahramana
geçiş sağlanmış, 'kadın'a da
hak kazandırmıştır. Cenaze sof-
rası başında titrek seslerle
Amerikan ulusal marşının
söylenildiği son keredede (Tit-
kiyede nedense hissa uğra-
yan tek sahnesi filmün) inanç-
lar sarılmıştır ama Linda (M.
Streep) ile De Niro'nun ba-
kışlarından her şey karşın
baştan bağlanabileceğini se-
zeriz, en azından masumiyet-
tin bir sonraki yitirilişine ka-
dar.

Eski Dünya'nın tüm 'güzel'
gürültüsü içinde, Bergman'ı,
Visconti'si, Pasolini'si ile çok-
luğü şü korkunç çağda, ne
kadar ahalimaz, duyğusal,
çoğunca, görece bir dikek de
olsa Amerikan sinemasının

israrla söylemek istediği bu
işle, her şeyi yeniden başla-
ma gücünün, yitirilmemesi
gerektiği, insana olan inanç,

Dipnotlar

¹ John Wayne'in, 1968'de
Vietnam' yaralı film, TV
Film Rehberi *Movies On TV*
filmde tek yıldız vererek şöy-
le demek gereğini duymuş:
«Bu sadece kötü bir film de-
ğil ... karmaşık ve derin bir
sorunun olan Vietnam savaşı
konusunda iki saat geri zeka-
lı, irkeci zirvalar da söyleyen
bir saçmalık».

² LIKES, Steven *INDIVI-
DUALISM*—Oxford— Basil
Blackwell, s. 28.

³ Michael Wood *America. In
The Movies / Filmlerde Ame-
rika kitabında II Dünya Sa-
vası sırasında ABD'nin sava-
şa katılmasına karşı çıkan bir
denek kurulduğunu söyler.
Yor. Adı America First / On-
ce Amerika imiş bu derneğin.*

⁴ WOOD, Michael *America
In The Movies, DELTA.*

FATİH ÖZGÜVEN

Fransa'da yayımlanan Dia-
lektiques dergisi ile anlaşma-
mıza göre, yayımlanan sayı-
larımızda yazıları karşılık-
lı olarak dergilerimizde du-
yuruyoruz. Dialektiques'in
yazısına adresi: 77 bis, rue

Legendre, 75017, Paris) 29. sa-
yısı günlüğünüzün son derince
önemli gelişmelerinden biri-
ne, «entormantik» endüstrisi-
ne ayrılmıştır. Sayının içeri-
ği şöyle:

DALECTIQUES

INFORMATIQUE NOW!

Jean-François LYOTARD:
Le jeu de l'informatique et
du savoir.

Jean-Ferné LORENZI et Eric
LE BOUCHER:
Restructurations électroni-
ques?

Yves STOURDZE:

Les États-Unis et la guerre
des télécommunications.

Edward BURROUGHS:

Electronic Revolution.

Anne CAUVUELLI:

Ce hélic avatit mille ans.

Ulrich BRERS:
Informatique / Travail /
Emploi.

Philippe QUEAU:

L'image par l'ordinateur:

une nouvelle écriture?

Entretiens avec Tod MACHO-

VER (IRCAM) et François

BAYLE (GRM)

L'ordinateur à visage mu-

sical.

Corinne HERMANT:

La téléinformatique domes-

tique.

Béatrice AVAKIAN:

La grande peur des médias

(sur M. et A. Makielart).

Expériences: Les bandes de

données. Vidéo, Télétext...